

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. május 5.

**SZLOVÁK NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

OKTATÁSI MINISZTERIUM

I. Szövegértési feladat

ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ

A szövegértési feladatsor megoldásával 40 pont érhető el. A szaktanár az értékelési útmutató alapján végzi el a feladatok értékelését. Az értékelési útmutató közli a szövegértési feladatok lehetséges választartományát, az elvárható válasz pontértékét, illetve az esetlegesen adható részpontszámokat. A szövegértési feladat értékelésekor a nyelvhelyességi hibák figyelmen kívül hagyandók. Az értékelést végző szaktanár ennek alapján az egyes feladatokra adott pontszámokat, majd a szövegértési feladatsor megoldásával elért összpontszámot feltünteti a dolgozaton.

ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

I. 1. b) 2. c), 3. b), 4. c), 5. b)

Minden helyes válaszra (1) pont adható, összesen (5) pont.

II. olympijské hry, olympijský oheň, olympijská vlajka, olympijský duch, olympijský výbor, olympijský štadión

Minden helyes válaszra (1) pont adható, összesen (6) pont.

**III. mládenec, šuhaj,
dat' vediet', vyhlásit',
dosiahnut',
verejné pohoršenie,
nepodaril sa,
najpútavejšia**

Minden helyes válaszra (1) pont adható, összesen (6). Más helyes válasz is elfogadható.

IV. Aténska olympiáda sa zapísala do histórie hier najväčším počtom pozitívne testovaných športovcov. Dopingové podvody však nemohli zatamniť výkony tých, ktorí súťažili čisti. Na olympiáde zažiarili stálice, ale aj nové kométy. Mladučký americký plavec napríklad získal 6 zlatých medailí.

Minden helyes tartalmi elemre (1) pont adható, összesen (5) pont.

V. nebeské teleso, populárny herec, športovec, symbol komunizmu Minden helyes jelentésre (1) pont adható, összesen (3) pont.

VI. úspešný, populárny športovec

A helyes válaszra (1) pont adható.

VII. V každom prípade hviezdy, ktoré sa v Grécku ukázali v najlepšom svetle, na Atény nikdy nezabudnú.

A helyes válaszra (1) pont adható.

Lehetséges jó válasz még : Na olympiáde v Aténach zažiarili stálice a kométy.

VIII. 1. +, 2. -, 3. -, 4. +, 5. -, 6. +, 7. -, 8. +, 9. -, 10. -.

Minden helyes válaszra(1) pont adható, összesen (10) pont.

IX. Keby športovci uživali dopingové látky, nemohli by pretekať. A pontozásnál figyelembe kell venni, hogy a vizsgázó helyesen alakította-e át a kijelentő módú igealakot feltételes módúvá (keby –nemohli-by), valamint a helyes szórendet is. A helyes megoldásért (3) pont adható. Hibánként (0,5) pont vonható le.

II. A szövegalkotási feladatok értékelése

ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ

A vizsgáztatók az értékelési útmutató alapján minősítik a vizsgázó teljesítményét, majd feltüntetik a dolgozaton az egyes szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot. Az értékelési útmutató tartalmazza a fogalmazások értékelésének a témától független általános kritériumait. Az értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámjavaslatok figyelembevételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának felépítését, szerkezetét, valamint tartalmi és nyelvi minőségét.

A fogalmazási feladat megoldásával maximum (60) pontot érhet el a vizsgázó, melynek megoszlása a következő: a fogalmazás tartalmi minősége: (20) pont, szerkezete, felépítése, stílusa: (20) pont, nyelvi minősége: (20) pont. Az értékelő tanár a dolgozat végén feltünteti a szövegalkotási feladat tartalmi szerkezeti, illetve nyelvi minőségének pontszámát.

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:

(Elérhető pontszám: 20)

- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete;
- a feladat megértése, a szövegalapú feladatokban a gondolatébresztő szövegre vonatkoztatás;
- nyelvi és irodalmi tájékozottság;
- tárgyyszerűség;
- problémaérzékenység; a témához való személyes viszonyulás kifejezése;

A szöveg megszerkesztettségének kritériumai:

(Elérhető pontszám: 20)

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés;
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányossága;
- a feladatnak megfelelő stílus;
- az adott terjedelem megtartása.

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott kritériumok:

(Elérhető pontszám: 20)

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő szókincs, hangnem, stílus;
- érthető mondat és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép

A megadott három analitikus kritérium szerinti minősítés a pontskála alkalmazásával történik.

TARTALMI KIFEJTÉS

Elérhető pontszám: 20

Teljesítménytartomány: 20-15 pont

A dolgozat a választott témáról szól és megfelelő tájékozottsággal, gondolati érettséggel fejti ki a megjelölt kérdést (szempontot, problémát, összefüggést). A téma megközelítése világos, átgondolt, az értelmezés, a kifejtés tájékozottságra, a jelölt tudásának megfelelő alkalmazására utal. (pl. a tárgyi elemek, a fogalmak, az utalások helytállóak). A lényegi állítások kifejtettek, a példák, hivatkozások relevánsak, a gondolatok helyénvalóak (pl. az állításokat támogató érvek közül egy sem alapul fogalmi, logikai tévedésen). Az írásmű tartalmaz személyes reflexiókat, kifejtett véleményt, álláspontot.

Teljesítménytartomány: 14-9 pont

Az írásmű lényegében tartja magát a tételben megjelölt kérdéshez (szempontoz, problémához, összefüggéshez). A dolgozatban váltakoznak a témához tartozó gondolatok és a témától idegen kijelentések. A kifejtés tárgyi elemei (pl. fogalmak, utalások, példák) zömükben helytállóak. Előfordulhat egy-két fogalmi, tárgyi félreértés. Az érvek nem mindig támasztják alá kellő mértékben az állításokat, azok nem elég világos és/vagy értelmesek. A személyes reflexió, az álláspont kifejtése keveredik általános megfogalmazásokkal.

Teljesítménytartomány: 8-1 pont

A kérdéssel (szemponttal, problémával, összefüggéssel) kapcsolatos értelmes kifejtés helyét gyakran az általánosságok, esetenként fogalmi, tárgyi tévedések foglalják el. Állításainak magyarázata és kifejtése helyett ismétlésekbe bonyolódik. A logikai érvelés gyenge vagy hibás. Kevés a releváns példa, utalás. Elfogadható önálló véleményt az írásmű nem tartalmaz, így nem képes meggyőző lenni.

A SZÖVEG MEGSZERKEZTETTSÉGE

Elérhető pontszám: 20 pont

Teljesítménytartomány: 20-15 pont

Az írásmű egészének felépítése megfelel a feladatban megjelölt műfajnak, a témának és a témáról közölt gondolatoknak. Az írásműnek van eleje, közepe és vége: a téma felvezetése, kifejtése és lezárása elkülöníthető egymástól. A nagy szerkezeti részek arányosak. A felépítés egésze világos, logikusan előrehaladó, az állítások és gondolat-egységek világosan kapcsolódnak egymáshoz.

Teljesítménytartomány: 14-9 pont

Az írásmű minden fontos részt (felvezetés, kifejtés, lezárás) tartalmaz, de azok aránya, egyensúlya helyenként megbillen. A felépítés olykor következetlen, a gondolatmenet helyenként indokolatlan váltások, kitérők jellemzik, nem mindig elég világos a részek közötti összefüggés. A vizsgázó nem fektet elég hangsúlyt arra, hogy a fontos dolgokat kiemelje, elválassza a kevésbé lényegesektől.

Teljesítménytartomány: 8-1 pont

Az írásműnek nincs igazán eleje, közepe és vége – nem halad egy meghatározott irányba. A gondolatmenet zavaros.

A szerkezet alapvető hiányossága, hogy főbb gondolatok nem különülnek el világosan egymástól.

A terjedelem kirívóan rövid.

NYELVI MINŐSÉG**Elérhető pontszám: 20 pont****Teljesítménytartomány: 20-15 pont**

Az írásmű nyelvi hangvétele egészében megfelel a téma, és a vizsgahelyzet stiláris követelményeknek. Írója egyértelműen, folyékonyan fogalmaz. A mondatfajták kellő változatossággal szerepelnek az írásműben. A szóhasználat választékossága lehetővé teszi az értelmes gondolatközlést.

Teljesítménytartomány: 14-9 pont

Az írásmű nyelvi regisztere lényegében megfelel a téma és a vizsgahelyzet követelményeinek. A szóhasználat általában pontos, de a mondat szerkesztés nem eléggé változatos.

Teljesítménytartomány: 8-1 pont

Az írásmű nyelvi regisztere csak részben felel meg a téma és a vizsgahelyzet stiláris követelményének. A szegényes szókincs, esetenként a tartalmi jellegű szótévesztés nehezíti a megértést.

A helyesírás értékelése

Az értékelő tanár a szövegalkotási feladat megoldásában fellelhető hibákat aláhúzza, majd az alábbiakban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó hibáinak összpontszámát:

Hibapontok adhatók:

1. helyesírási hiba esetén (y-i, lágyjel, e-ä, o-ô, l-l', r-r', mássalhangzó hasonulás) hibánként (0,5) pont vonható le.
2. grammatikai hiba esetén (helytelen ragozás, nyelvtani nem, igeidő, folyamatos-befejezett ige, igevonzat, visszaható ige, előjárószo, kötőszó) hibánként (1) pont vonható le.
3. szóhasználati hiba esetén (helytelenül használt kifejezés, szórendi hiba) hibánként (0,5) pont vonható le.
4. központoszási hiba esetén hibánként (0,25) pont vonható le.

Amennyiben a megítélt hibák összpontszáma nem egész szám, a kerekítés elfogadott szabályainak megfelelően felfelé vagy lefelé kell kerekíteni.

RÉSZLETES JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

A lehetséges tartalmi elemekben adott válaszoktól eltérő minden jó megoldás érkelendő.

I. Rozbor diela (možné, predpokladané, očakávané obsahové elementy)

"Bol to hlas, zlámaný úžasom nad kopou surovosti, popáchaných na jedinom človekovi, na jej krstnom synovi. Ilčíčky dotkli sa a prenikli ju ostro, akoby jej boli do duše ohňa nasypali. Vojna, keď videla svojho krstného syna v tom žobráckom položení, odrazu prisunula sa i k nej spoza sklených vrchov, z krajín, kde sa voda sypala a skaly sa liali. Surová, ukrutná zahryzla sa jej do srdca a prenikla ju naskrz."

(Milo Urban: Živý bič, Antológia slovenskej literatúry str. 303)

Zobrazovanie tragickosti vojny cez individuálne osudy ženských postáv v románe Mila Urbana Živý bič

Vychádzajte z ukážky, ale k rozvíjaniu témy použite celý text z Antológie a vlastné čitateľské zážitky z románu!

Žáner úlohy: ESEJ.

Zaradenie Urbanovho Živého biča (1927) do kontextu slovenskej literatúry – medzivojnové obdobie (1918-1945), vznik Československej republiky – priaznivé podmienky pre vývin kultúry a literatúry. Viaceré tendencie v próze: tradícia realistickej epiky (Kukučín, Tajovský), historizmus (Jégé), sociálny román obnovený lyrickými a expresionistickými prvkami (Urban, Hronský), lyrizovaná próza (30.-40. roky, M. Figuli, L. Ondrejov, D. Chrobák, F. Švantner). Tematická inšpirácia: I. svetová vojna na základe rozprávania jej priamych účastníkov. Význam nadpisu a jeho súvislosť s danou úlohou (stretnutie Ilčíčky z vojny sa vracajúcim bezrukým Ondrejom, jeho tvár "robila dojem rany, čo vznikla pod úderom biča"). Maturant by tému úlohy mohol uviesť na základe ukážky a rozvíjať ju pomocou príbehov a dianí spojených predovšetkým s Ilčíčkou. Má poukázať na okolnosti, ktoré zapríčiňujú jej tragédiu (bezohľadnosť vojny, cynickosť miestnych "vlastencov", rekvirácie, odvody, chudoba, smrť syna, atď.). Jej charakteristika: milujúca matka, zodpovedný človek, má súcit s inými, neznáša nespravodlivosť, je prudká, pudová, burička. Jej opakom je Eva Hlavajová, ktorá je tiež dobrá matka, je aj vernou manželkou. V snahe "vyreklamovať" svojho muža z vojny, sa stáva obeťou mužského egoizmu. Jej postava má baladické črty: nechtiac sa previnila voči manželovi, trápia ju výčitky svedomia, dedina ju potrestá tým, že sa od nej odvracia. Utopí sa. Mohli by sa spomenúť aj drobnejšie ženské postavy, ktoré sú rovnako tragické, ako skôr spomenuté: Sívonka, Matajka, stará Koreňová. Na základe horeuvedeného by maturant mohol uzavrieť tému konštatovaním vyplývajúcim z uvedených príbehov a ich následkov vo fyzickej a duševnej sfére postáv (ktoré reprezentujú kolektív a jednotlivé sociálne vrstvy), že tragickosť ich osudu zaviniť mravné, sociálne, politické konflikty daného obdobia. Urbanov román možno hodnotiť ako protest proti vojnovému ničeniu.

A pontszámot a tanár az általános útmutató, a részletes javítási útmutató, valamint saját mérlegelése alapján határozza meg.

II. Porovnanie dvoch diel (možné, predpokladané, očakávané obsahové elementy)

P. O. Hviezdoslav: Krvavé sonety

Ó, vráť sa skoro, mieru milený!
Zavítaj s ratolesťou olivovou
a buď nám zdravím, veselím i chvôvou,
v snažení ostňom, kovom v rameni!

Zášť – fakľu sváru – medzi plemeny
zduš! Nedaj stretať sa viac s mladou vdovou,
sirôtky, s rodičmi, čo nad synovou
oporou v hrobe kvília zlomení.

Sceľ jazvy; úštrby zhl'ad' zisk tvoj zlatý...
Pod svoje nás zajm húfy, vodcovstvo,
veď k cieľom, plným dobrých predsavzatí:
to bude triumf! Zo zdôb radosť, ó!
za zdatnosť v borbe – práce na postati...
Ó, prid', ty bratstva, lásky kráľovstvo!

Emil Boleslav Lukáč: Pokoj zemi tejto

Nie! Pokoj zemi tejto! Búrka, odíď, rušaj!
Zbesnené modly, rvite sa vzájomne.
Nech hučí búrlivá krv, otrávený ručaj.
Za vaše rozmary my platiť nájomné?

Nie! Pokoj zemi tejto! Tamvon hekatomby
chystajú na oltár Zlatému teľaťu.
Dážď pošle yperit a svetlá zažnú bomby.
Hlad, vražda, mor by chceli cválať tu?

Nie! Pokoj zemi tejto! Živica utešuje
jej bolesť trhavú zmierlivým balzomom.
Je znova na nohách, zas dýcha, vidí, čuje,
Zotavuje sa bojazlivým snom.

Nie! Pokoj zemi tejto! Slnko okrej i to,
Čo drsne dorúbal uragán na ruby.
Vzid', dúha, nad nami, zlietni aj na varyto.
Tu oráč orať chce a lietat' holuby.

Porovnajte prístup autorov k motívu mieru a vojny! Všimajte si, akú dôležitosť pripisujú mieru a akou formou a obrazmi vyjadrujú svoju túžbu po ňom.

Žáner úlohy: POROVNÁVACIA ANALÝZA.

Zaradenie dvoch autorov do kontextu slovenskej literatúry: **Hviezdoslav** je vedúcou osobnosťou literárneho diania od 80. rokov 19. stor., do začiatku 20. stor. Je realitom, predstaviteľom prvej vlny slovenského realizmu. Zaujíma sa hlavne o problémy súčasnosti. Pestuje lyriku, epiku, dramatikú. Pri uvádzaní témy úlohy by maturant mohol vychádzať z motívov Hviezdoslavovej lyriky (rodina, príroda, národ, život a práca ľudu,

kritika spoločnosti, všeludské problémy – do tohto okruhu patrí aj ukážka). Ukážka je časťou lyrického cyklu, s nadpisom Krvavé sonety 1919 (reakcia na I. svetovú vojnu), predstavuje jeho záver. Autor svoju túžbu po mieri vyjadruje formou sonetu (14 veršov: 4+4+6). Trópy: personifikácia (Ó, vráť sa skoro, mieru milený, atď.), symboly (fakľa sváru=rozdúchanie nepokoja, konfliktov; olivová ratolesť=symbol mieru. Výskyt zvolacích viet (Ó, príd', ty, bratstva, lásky kráľovstvo!, atď.).

E. B. Lukáč je reprezentantom medzivojnovnej (1918-1945) lyriky. Je novosymbolistom. Pokračuje v tradíciách symbolizmu (Krasko, francúzski symbolisti, Ady). Zo sféry osobnej lyriky sa postupne dostáva k vážnym spoločenským otázkam doby. Svoj protest proti II. svetovej vojne vyslovil v básnickej zbierke Bábel 1944. Ukážka je z tejto zbierky. Báseň je svedectvom Lukáčovho nekompromisného postoja voči vojne. V prvých dvoch strofách opisuje hrôzy vojny (Zbesnené modly, búrlivá krv, hekatomby, yperit, bomby, vražda, mor, hlad). V posledných dvoch strofách vymenúva pozitíva, ktoré má prinášať očakávaný mier (živica, balzam, Zem dýcha, vidí, čuje) Trópy: metafory (búrka, uragán=vojna), symboly (Zlaté tel'a=balvan; holub=mier; dúha=nádej; Zem=istota, domov; Slnko=optimizmus). Svoje stanovisko posilňuje opakujúcimi sa zvolacími vetami (Nie! Pokoj zemi tejto!).

Podobnosti medzi básňami: motív vojny a očakávania mieru; odmietanie vojny z hľadiska humanisticko-etického; láska k vlasti a národu; viera v budúcnosť. Rozdiely: Hviezdoslava-realistu charakterizuje jasnosť, jednoznačnosť obrazu. Lukáčaneosymbolistu charakterizuje bohatšia obraznosť, symbolickosť, náznakovosť. Rozdiel je aj v lexike. Hviezdoslav používa zastarané slová (postat', zášť, atď.) Lukáčova slovná zásoba je modernejšia.

A pontszámot a tanár az általános útmutató, a részletes javítási útmutató, valamint saját mérlegelése alapján határozza meg.

III. Postoj maturanta k jednému z typických javov dnešnej doby

(možné, predpokladané, očakávané obsahové elementy)

Podoby a hodnota priateľstva v živote mladého človeka

Motív priateľstva demonštrujte na literárnych postavách slovenskej literatúry a vyjadrite aj svoj názor a skúsenosti o tejto otázke.

Do úlohy zapracujte aj svoje osobné zážitky o tejto téme z oblasti filmu, hudby, divadla, atď.

Žáner úlohy: ESEJ

Predpokladané a očakávané diela zo slovenskej literatúry, o ktoré by sa mohli maturanti opierať:

Diela	Postavy
1. Andrej Sládkovič: Detvan	Martin Hudcovie a Janko Zvalovie Družina: bačovia, valasi, Detvania
2. Ján Botto: Smrť Jánošíka	Jánošík a Gajdošík

3. Janko Král': Krajinská pieseň Jarná pieseň	Jánošíkova družina bračekovci, Podtatranci
4. Štúrova škola ako literárno-politická skupina	
5. Martin Kukučín: Mladé letá	Miško Jahoda a Ferko Putoris
6. Milo Urban: Živý bič	Štefan Ilčík a „pánča„

Na strednom stupni je požiadavkou uviesť **aspoň 2 diela** a spracovať ich podľa daného aspektu. Pripúšťa sa vo väčšej miere sa opierať o vlastné konkrétne životné skúsenosti.

A pontszámot a tanár az általános útmutató, a részletes javítási-értékelési útmutató, valamint saját mérlegelése alapján határozza meg.

III. Problematika slovenskej národnosti v Maďarsku (možné, predpokladané, očakávané obsahové elementy)

"Dávne časy a najmä niekdajší stav našej národnosti sa už nikdy nenavrátia. Mnoho všeličoho sa vrátiť ani nemusí. Naše súčasné a perspektívne problémy musíme začať riešiť teraz, za daných okolností. To sú evidencie. Lenže či máme jasné predstavy o našej súčasnej slovenskej národnosti, o počte, stave, zložení, zmýšľaní tých slovenských ľudí v Maďarsku, pre ktorých – a pre seba samých - by sme mali dačo urobiť. Či nepreberáme automaticky skostnatené a už dávno neplatné obrazy i názory, ktoré nám sťažujú najšť správne a efektívne riešenia?"

(Ján Fuzik: Cesta zarúbaná, 2002)

Zamyslite sa nad vetami národnostného politika! Súhlasíte s jeho názorom? Vyjadrite svoj postoj a zdôvodnite ho!

Žáner úlohy: ESEJ.

Pri tejto otázke možno vychádzať z osobných skúseností a porovnávať ich s vedomosťami osvojenými z dejín, literatúry a z duchovného dedičstva dolnozemsých Slovákov. Ukážka odkazuje na **niekdajší stav - minulosť** (ich príchod z Horného Uhorska na Dolnú zem od konca 17. stor., najmä kvôli zlej sociálnej situácii a rekatolizácii, keďže ich väčšina bola evanjelického vierovyznania; postupne zapustili korene, ale v priebehu dejín, najmä v medzivojnovom období, boli vystavení silnej asimilácii a podceňovaniu ich materinskej reči a kultúry, čo má negatívny dosah na prítomnosť, na **súčasnosť**. Dnes sa treba zbaviť predsudkov voči národnostiam, voči sebe a na nových základoch vytvoriť nový, pozitívny obraz o Slovákoch v Maďarsku (osvojenie si spisovnej slovenčiny, pestovanie a obnovovanie tradícií, atď.). Žiaci by sa mali odvolávať na významné vedecké, vedecko-populárne diela od autorov žijúcich v súčasnosti (A. Divičanová, O. Krupa, M. Žiláková, Juraj Szincsok, Ján Chlebnický) a od starších autorov (Július Dedinský, Ľudovít Haan, Pavol Gajdáč, atď.). Mohli by spomenúť miestne významné slovenské osobnosti a ich vplyv na súčasnosť, celokrajinskú a miestnu

---

slovenskú tlač, televíziu, národnostné (školské) udalosti, programy, národnostných spisovateľov, romány Pála Závadu, atď. Osobné stanovisko.

A pontszámot a tanár az általános útmutató, a részletes javítási-értékelési útmutató, valamint saját mérlegelése alapján határozza meg.